



**lubelskie**  
Regionalny Program  
Operacyjny

# **Przygotowanie wniosku o dofinansowanie pod kątem dostępności dla osób z niepełnosprawnościami**



W 2012 roku Polska podpisała **Konwencję ONZ** o prawach osób niepełnosprawnych.

Dokument ten zobowiązuje państwa do przygotowania i wprowadzenia we wszystkich dziedzinach życia rozwiązań, które zapewnią dostępność dla osób o różnych stopniach sprawności.

8 maja 2015 roku zatwierdzone zostały **Wytyczne w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020.**

Nakładają one na wszystkie Programy Operacyjne realizowane w ramach polityki spójności obowiązek zaplanowania mechanizmów pozwalających na przeciwdziałanie wszelkim formom dyskryminacji, w tym dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność i płeć.

W dokumentach podkreślana jest przede wszystkim konieczność:

- ➡ eliminowania dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność,
- ➡ kierowania się zasadą respektowania odmienności osób z niepełnosprawnościami,
- ➡ zapewniania osobom z niepełnosprawnościami dostępności, zwłaszcza przy zastosowaniu uniwersalnego projektowania,
- ➡ stosowania racjonalnych usprawnień dla osób z niepełnosprawnościami.

# Podstawowe pojęcia

- ➔ Osoba z niepełnosprawnością
- ➔ Dyskryminacja ze względu na niepełnosprawność
- ➔ Dostępność
- ➔ Uniwersalne projektowanie
- ➔ Mechanizm racjonalnych usprawnień



# Osoba z niepełnosprawnością

- Osoby niepełnosprawne w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011r. Nr 127, poz. 721, z późn. zm.), a także osoby z zaburzeniami psychicznymi, w rozumieniu ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2011r. Nr 231, poz. 1375).
- Instytucja Zarządzająca ma możliwość rozszerzenia zakresu stosowania Wytycznych również na inne osoby z niepełnosprawnościami lub ich wybrane kategorie.

# Niepełnosprawność w projektach finansowanych ze środków EFS może dotyczyć

- ➡ grupy docelowej,
- ➡ a także kadry zarządzającej projektem.

# Dyskryminacja ze względu na niepełnosprawność

Jakiegokolwiek różnicowanie, wykluczanie lub ograniczanie ze względu na niepełnosprawność, którego celem lub skutkiem jest naruszenie lub zniweczenie uznania, korzystania lub wykonywania wszelkich praw człowieka i podstawowych wolności w dziedzinie polityki, gospodarki, w dziedzinie społecznej, kulturalnej, obywatelskiej lub w jakiegokolwiek innej, na zasadzie równości z innymi osobami. Obejmuje to wszelkie przejawy dyskryminacji, w tym odmowę racjonalnego usprawnienia.



# Dostępność

- ➔ Właściwość środowiska fizycznego, transportu, technologii i systemów informacyjno-komunikacyjnych oraz towarów i usług, pozwalająca osobom z niepełnosprawnościami na korzystanie z nich na zasadzie równości z innymi osobami.
- ➔ Dostępność może być zapewniona przede wszystkim dzięki stosowaniu koncepcji uniwersalnego projektowania, a także poprzez usuwanie istniejących barier oraz stosowanie mechanizmu racjonalnych usprawnień.

# Koncepcja uniwersalnego projektowania

- ➔ Projektowanie produktów, środowiska, programów i usług w taki sposób, by były użyteczne dla wszystkich, w możliwie największym stopniu, bez potrzeby adaptacji lub specjalistycznego projektowania.
- ➔ Jest to taki sposób projektowania produktów, środowiska, programów i usług, aby służyły jak największej liczbie osób, w tym seniorom, matkom i ojcom z wózkami dziecięcymi i wszystkim tym, którzy mają różne potrzeby funkcjonalne, wynikające np. z otyłości, kontuzji na stoku, ciąży czy z okazałego wzrostu.
- ➔ Uniwersalne projektowanie nie wyklucza możliwości zapewniania dodatkowych udogodnień dla szczególnych grup osób z niepełnosprawnościami, jeżeli jest to potrzebne.

# Mechanizm racjonalnych usprawnień

Konieczne i odpowiednie **zmiany oraz dostosowania**, nienakładające nieproporcjonalnego lub nadmiernego obciążenia, rozpatrywane osobno dla każdego konkretnego przypadku, w celu zapewnienia osobom z niepełnosprawnościami możliwości korzystania z wszelkich praw człowieka i podstawowych wolności oraz ich wykonywania na zasadzie równości z innymi osobami.

# Każde racjonalne usprawnienie wynika z relacji trzech czynników:

- ➡ Dysfunkcji związanej z danym uczestnikiem projektu
- ➡ Bariery otoczenia
- ➡ Charakteru usługi realizowanej w ramach projektu

# Jak przygotować projekt dostępny?

**Zgodnie z *Wytycznymi w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020***”:

„Organizowane przez instytucje uczestniczące w realizacji PO lub przez beneficjentów spotkania otwarte, niewymagające rejestracji uczestników, oraz wszystkie działania świadczone w ramach projektów, w których na etapie rekrutacji zidentyfikowano możliwość udziału osób z niepełnosprawnościami, są realizowane w budynkach dostępnych architektonicznie dla osób z niepełnosprawnościami zgodnie z ustawą z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U. z 2013 r. poz. 1409, z późn. zm.), w szczególności z art. 5 ust. 1 tej ustawy, który określa warunki projektowania i budowania oraz zgodnie z rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. Nr 75, poz. 690, z późn. zm.) oraz z zasadami wiedzy technicznej.,,

„W ramach projektów ogólnodostępnych, w szczególności w przypadku braku możliwości świadczenia usługi spełniającej kryteria wymienione powyżej, w celu zapewnienia możliwości pełnego uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami, należy zastosować mechanizm racjonalnych usprawnień.”

„W odniesieniu do projektów realizowanych ze środków EFS czy EFRR i FS oznacza to możliwość finansowania specyficznych usług dostosowawczych lub oddziaływania na szeroko pojętą infrastrukturę, nieprzewidzianych z góry we wniosku o dofinansowanie projektu, lecz uruchamianych wraz z pojawieniem się w projekcie (w charakterze uczestnika lub personelu) osoby z niepełnosprawnością.”

„W projektach dedykowanych, w tym zorientowanych wyłącznie lub przede wszystkim na osoby z niepełnosprawnościami (np. osoby z niepełnosprawnościami sprzężonymi) oraz projektach skierowanych do zamkniętej grupy uczestników (np. dzieci określonego ośrodka wychowania przedszkolnego), wydatki na sfinansowanie mechanizmu racjonalnych usprawnień są wskazane we wniosku o dofinansowanie projektu.„



**Przystępując do pracy nad  
przygotowaniem wniosku o  
dofinansowanie należy zapoznać się z  
Instrukcją wypełniania wniosku o  
dofinansowanie w ramach  
Regionalnego Programu Operacyjnego  
Województwa Lubelskiego na lata 2014-  
2020 w zakresie osi priorytetowych 9-12  
RPO WL**

*„Wnioskodawca ma obowiązek sporządzić wniosek o dofinansowanie zgodnie z wymogami określonymi w Regulaminie konkursu/Informacji o naborze projektów pozakonkursowych w szczególności w zakresie zapisów odnoszących się do SZOOP oraz określonych Wytycznych, w tym w szczególności:*

*1) Wytycznych programowych;*

*2) Wytycznych w zakresie monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów operacyjnych na lata 2014-2020 (zwanym dalej Wytycznymi monitorowania);*

*3) Wytycznych w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020.*

***Ww. zapisy obowiązują nie tylko podczas wypełniania wniosku o dofinansowanie projektu, ale również w trakcie realizacji projektu.”***

Wniosek o dofinansowanie powinien być przygotowany w taki sposób, by oceniający go członek Komisji Oceny Projektu mógł w części A Karty Oceny Merytorycznej: Kryteria ogólne zerojedynkowe, na pytanie 4 odpowiedzieć TAK.

Należy pamiętać o zapewnieniu jego dostępności dla osób z niepełnosprawnościami:

- ➔ na etapie planowania projektów – charakterystyka grupy docelowej, analiza potrzeb, planowanie zadań, określenie celów, wrażliwy budżet,
- ➔ na etapie realizacji projektu – rekrutacji, informacji i promocji, działania/usługi, produkty.

# Przygotowanie wniosku o dofinansowanie

- ➔ Analiza potrzeb, barier, opis grupy docelowej, uzasadnienie wyboru grupy docelowej, rekrutacja, informacja i promocja
- ➔ Cele
- ➔ Zadania/produkty
- ➔ Wrażliwy budżet

# Cele

Perspektywa osób z niepełnosprawnością musi znaleźć odzwierciedlenie w planowaniu zmiany, jaka ma się dokonać dzięki realizacji projektu.

# Grupa docelowa

Przy opisie grupy docelowej należy zdiagnozować bariery utrudniające lub uniemożliwiające udział w projekcie osobom z niepełnosprawnościami. Warto też zwrócić uwagę na specyficzne potrzeby osób z niepełnosprawnością.

Jeśli projekt jest dedykowany lub zakłada udział osób z niepełnosprawnościami należy pamiętać, że różnorodność w obrębie niepełnosprawności implikuje wielość typów potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

# Analiza barier i specyficznych potrzeb

Barierami utrudniającymi dostęp do projektu mogą być:

- ➔ brak świadomości na temat potrzeb osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności (inne potrzeby mają osoby z niepełnosprawnością motoryczną, inne osoby niewidome czy niesłyszące, a jeszcze inne osoby z niepełnosprawnością intelektualną),
- ➔ brak dostępności, w szczególności do transportu, przestrzeni publicznej i budynków (np. brak podjazdów, wind, sygnalizacji dźwiękowej dla osób niewidzących itp.),
- ➔ brak dostępności materiałów dydaktycznych, zasobów cyfrowych (np. strony internetowe i usługi internetowe np. e-learning niedostosowane do potrzeb osób niewidzących i niedowidzących), niektórych środków masowego przekazu przez konkretne grupy osób z niepełnosprawnościami (np. radio dla osób niesłyszących).



# Analiza barier i specyficznych potrzeb - podsumowanie

Opisując grupę docelową należy:

- Uwzględnić perspektywę osób z niepełnosprawnością – należy dokonać analizy problemów i specyficznych potrzeb
- Uwzględnić różnorodność grupy – różne niepełnosprawności implikują różne problemy, a także różne potrzeby
- Dane ilościowe i jakościowe

# Rekrutacja

W przypadku, gdy projekt kierowany jest do osób z niepełnosprawnością niezbędne jest opisanie we wniosku sposobu prowadzenia rekrutacji uwzględniającej możliwość dotarcia do informacji o projekcie i oferowanym w nim wsparciu do potrzeb osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności. Należy opisać środki przekazu, które będą wykorzystane przy rekrutacji, by zapewnić dostępność do rekrutacji, a tym samym do projektu i oferowanego w nim wsparcia dla osób z niepełnosprawnością.

Nawet jeśli projekt nie jest wprost skierowany do osób z niepełnosprawnością, należy zapewnić na etapie rekrutacji równy dostęp osobom o różnym stopniu sprawności.

# Rekrutacja - realizacja

Czyli:

- ➔ Rekrutacja uczestników projektu powinna zostać przeprowadzona w sposób umożliwiający wzięcie udziału w projekcie każdej zainteresowanej osobie.
- ➔ Informacja o rekrutacji- zapewnienie dostępnego przekazu, odpowiednie zaprojektowanie materiałów informacyjno-promocyjnych, dostępność treści zamieszczanych w Internecie
- ➔ Wiadomości o projekcie powinny być zamieszczane na stronach/portalach internetowych, z których korzystają osoby z niepełnosprawnościami.
- ➔ Zagwarantowanie dostępności spotkań rekrutacyjnych.
- ➔ Dostępność formularzy zgłoszeniowych.

# Opis zadań i produkty

- ➔ Zaplanowanie działań niwelujących nierówności ze względu na niepełnosprawność.
- ➔ Działania zindywidualizowane – zróżnicowany sposób świadczenia wsparcia, umożliwiający dostosowanie go do indywidualnych potrzeb i możliwości uczestników projektu – działania wynikające z przeprowadzonej analizy.
- ➔ Działania powinny uwzględniać sposób świadczenia wsparcia umożliwiający pokonywanie barier dostępności.
- ➔ Działania powinny zakładać kompleksowość wsparcia, umożliwiającą osobom z niepełnosprawnościami nabycie umiejętności i kwalifikacji niezbędnych do poprawy ich sytuacji.
- ➔ Wszystkie produkty wytworzone w ramach projektu powinny być zgodne z koncepcją uniwersalnego projektowania.

W opisie zadań należy zawrzeć szczegółowy opis, w tym uzasadnienie potrzeby jego realizacji, ze wskazaniem zadań, w których będą prowadzone działania na rzecz dostępności dla osób z niepełnosprawnościami. W szczególności należy opisać mechanizmy zapewnienia dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, jakie będą wykorzystywane.

# Wrażliwy budżet

To budżet który zapewni dostępność projektu dla osób z niepełnosprawnościami.

Zawiera koszty, które umożliwiają udział w projekcie osobom z niepełnosprawnościami.

! Należy pamiętać, że wszystkie zaplanowane wydatki zapewniające udział w projekcie osób z niepełnosprawnością powinny wynikać z przeprowadzonej diagnozy, wskazanych problemów i specyficznych cech oraz potrzeb grupy docelowej.

Czyli powinny spełniać kryterium zasadności i efektywności.

# WAŻNE!

- ➔ Jeżeli na etapie przygotowania projektu wiemy konkretnie, kto będzie uczestnikiem i że będą to osoby z niepełnosprawnościami, należy zaplanować wydatki niezbędne do zapewnienia ich udziału w projekcie (jako element zadania). Wówczas ma zastosowanie koncepcja uniwersalnego projektowania.
- ➔ Racjonalne usprawnienia to mechanizm możliwy do uruchomienia wraz z pojawieniem się w projekcie, w charakterze uczestnika/personelu projektu, osoby z niepełnosprawnością – w kwocie maks. 12 tys. zł na osobę. Mechanizm racjonalnych usprawnień uruchamiany jest wówczas, gdy na etapie przygotowywania projektu, nie było możliwości przygotowania założeń wsparcia adekwatnego do potrzeb wszystkich uczestników, czyli na zasadzie uniwersalnego projektowania.



Finansowanie i kwalifikowanie wydatków związanych z mechanizmem racjonalnych usprawnień jest możliwe w ramach zasady elastyczności budżetu projektu. Umożliwi to beneficjentom dokonywanie przesunięć środków w ramach budżetu na ten cel, w momencie pojawienia się w projekcie specjalnych potrzeb osoby lub osób z niepełnosprawnościami.

W przypadku braku możliwości pokrycia wydatków związanych z mechanizmem racjonalnych usprawnień, istnieje możliwość wnioskowania do IZ RPO/IP o zwiększenie wartości dofinansowania projektu. Decyzję w sprawie finansowania mechanizmu racjonalnych usprawnień podejmuje IZ RPO/IP biorąc pod uwagę zasadność i racjonalność poniesienia dodatkowych kosztów.

## WAŻNE! c.d.

- Każdy wydatek poniesiony w celu ułatwienia dostępu i uczestnictwa w projekcie osobie z niepełnosprawnością jest kwalifikowalny. (Z zastrzeżeniem zawartym w podrozdz. 5.2, pkt. 8 i 12 Wytycznych w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020), czyli:
  - Pkt. 8 *„Każdy wydatek poniesiony w celu ułatwienia dostępu i uczestnictwa w projekcie osób z niepełnosprawnościami jest kwalifikowalny, o ile nie stanowi wydatku niekwalifikowalnego na mocy przepisów unijnych oraz Wytycznych Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie kwalifikowalności wydatków w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności na lata 2014-2020.”*
  - Pkt 12 *„Decyzję w sprawie finansowania mechanizmu racjonalnych usprawnień podejmuje właściwa instytucja podejmująca decyzję albo będąca stroną umowy o dofinansowanie projektu, biorąc pod uwagę zasadność i racjonalność poniesienia dodatkowych kosztów.”*

## Przykładowy katalog wydatków związany z uniwersalnym projektowaniem i z racjonalnymi usprawnieniami, czyli finansowanie:

- ➔ kosztów specjalistycznego transportu na miejsce realizacji wsparcia;
- ➔ dostosowania architektonicznego budynków niedostępnych (np. zmiana miejsca realizacji projektu; budowa tymczasowych podjazdów; montaż platform, wind, podnośników; właściwe oznakowanie budynków poprzez wprowadzanie elementów kontrastowych i wypukłych celem właściwego oznakowania dla osób niewidomych i słabowidzących itp.);
- ➔ dostosowania infrastruktury komputerowej (np. wynajęcie lub zakup i instalacja programów powiększających, mówiących, kamer do kontaktu z osobą posługującą się językiem migowym, drukarek materiałów w alfabecie Braille'a);
- ➔ dostosowania akustycznego (wynajęcie lub zakup i montaż systemów wspomagających słyszenie, np. pętli indukcyjnych, systemów FM);

# Przykładowy katalog wydatków związany z uniwersalnym projektowaniem i z racjonalnymi usprawnieniami, czyli finansowanie:

- asystenta tłumaczącego na język łąawy;
- asystenta osoby z niepełnosprawnością;
- tłumacza języka migowego lub tłumacza-przewodnika;
- przewodnika dla osoby mającej trudności w widzeniu;
- alternatywnych form przygotowania materiałów projektowych (szkoleniowych, informacyjnych, np. wersje elektroniczne dokumentów, wersje w druku powiększonym, wersje pisane alfabetem Braille'a, wersje w języku łąawym, nagranie tłumaczenia na język migowy na nośniku elektronicznym, itp.);

Powyższy katalog działań i co za tym idzie wydatków, jest otwarty, a finansowanie racjonalnych usprawnień nie może się ograniczać do kosztów w nim wymienionych – za każdym razem musi się ono opierać na analizie potrzeb, uwzględniającej różnorodność niepełnosprawności i złożoność barier otoczenia.

Przykłady racjonalnych usprawnień opisano w dokumencie przygotowanym przez Grupę ON Inclusion 14-20 ***Propozycje systemowych rozwiązań gwarantujących dostępność Funduszy polityki spójności 2014-2020 dla osób z niepełnosprawnościami***. Dokument przedstawia dokładniejsze opisy poszczególnych dostosowań, a także pokazuje, jak różnorodną grupą są osoby z niepełnosprawnościami.

**!** Przystępując do prac związanych z przygotowaniem wniosku o dofinansowanie projektu warto skorzystać z załącznika nr 1 do **„Realizacja zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami”, Poradnik dla realizatorów projektów i instytucji systemu wdrażania funduszy europejskich 2014-2020.**

Zawarte tam są wskazania dla projektodawców pozwalające sprawdzić i dokonać oceny dostępności projektu na etapie weryfikacji wniosku projektowego.

# Warto zajrzeć

**1. Wytyczne w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020**

**2. REALIZACJA ZASADY RÓWNOŚCI SZANS I NIEDYSKRYMINACJI, W TYM DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI  
PORADNIK DLA REALIZATORÓW PROJEKTÓW I INSTYTUCJI SYSTEMU  
WDRAŻANIA FUNDUSZY EUROPEJSKICH 2014-2020**

**3. *Propozycje systemowych rozwiązań gwarantujących dostępność Funduszy polityki spójności 2014-2020 dla osób z niepełnosprawnościami* - Grupa ON Inclusion 14-20**

## Pytania i odpowiedzi

Konsultacje elektroniczne – drogą e-mailową na adres: [efs@lubelskie.pl](mailto:efs@lubelskie.pl)

Konsultacje telefoniczne – pod nr telefonu 81 44 16 843  
infolinia 0 800 888 337

Karolina Lewczyk – tel. 81 44 16 849 lub [karolina.lewczyk@lubelskie.pl](mailto:karolina.lewczyk@lubelskie.pl)



Departament Wdrażania  
Europejskiego Funduszu Społecznego  
Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego w Lublinie  
ul. Czechowska 19  
20-072 Lublin

Punkt Kontaktowy:  
tel. 81 441 68 43  
Infolinia: 0 800 888 337  
E-mail: [efs@lubelskie.pl](mailto:efs@lubelskie.pl)  
[www.rpo.lubelskie.pl](http://www.rpo.lubelskie.pl)



Unia Europejska  
Europejski Fundusz Społeczny

